

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

У науковій літературі останнім часом правомірно визначається пріоритет компетентності як однієї з головних якостей особистості вчителя поряд із гуманізмом, демократизмом, духовною культурою, комунікативністю, організаторським талантом.

Проблему психологічної компетентності педагога досліджували Ю.Варданян, О.Гура, А.Деркач, В.Зазикін, Н.Лісова, І.Міщенко, О.Полуніна та ін. Учені розробили концептуальну модель професійної компетентності викладача, встановили значення психологічної компоненти, яка характеризує його психологічну компетентність. Дослідники зазначають, що формувати психологічну компетентність викладача потрібно на основі психологічних, акмеологічних та інших технологій як у процесі професійної підготовки, так і безпосередньо протягом усієї педагогічної діяльності.

Психологічна компетентність представляє собою інтегровану характеристику рівня професійної підготовленості педагога, яка базується на фундаментальних психолого-педагогічних знаннях і вироблених комунікативних вміннях, що проявляються у єдності з особистісними якостями.

Сформована психологічна компетентність передбачає здатність викладача: здійснювати особистісно-орієнтований підхід під час навчання; створювати творчу атмосферу під час процесу навчання; стимулювати інтерес до власного предмету; розв'язувати конфлікти у колективі; вирішувати конфлікти між викладачем і учнем; взаємодіяти із шкільним психологом; адекватно поводитися в колективі під час спілкування з батьками, адміністрацією, учнями; оперувати знаннями з вікової психології; застосовувати новітні методики керування конфліктами [1].

На думку О. В. Казаннікової, що психологічна компетентність – це максимально адекватна, пропорційна сукупність професійних, комунікативних та особистісних якостей педагога, котрі забезпечують не тільки загально - професійну підготовленість, а й високий рівень професійної самосвідомості, вміння керувати своїм психічним станом. Науковець психологічну компетентність розглядає як багатопараметричну систему, до складу якої включаються такі компоненти: ціннісно-мотиваційний (мотивація досягнень, мотивація до оволодіння психологічними знаннями, ціннісні орієнтації); рефлексивний (усвідомлення сприйняття себе суб'єктами навчально-виховного процесу); організаторський (організація професійної діяльності); управлінський (прийняття рішень професійної діяльності); когнітивний (комплекс професійних, психологічних знань); емоційно-вольовий (комплекс знань про афективну сферу суб'єктів педагогічного процесу, вміння застосовувати знання у своїй діяльності, вміння керувати власними

емоційно-вольовими станами, емпатійність); самоактуалізуючий (саморегуляція, самовдосконалення) [1].

Психологічна компетентність учителя являє собою своєрідний особистісний інструмент, що дозволяє ефективно вирішувати різні психологічні завдання, що виникають у педагогічному процесі. Психологічна компетентність учителя змістовно може бути представлена у вигляді сукупності блоків:

1. «Я в контексті професії» - майбутньому педагогу необхідно освоїти психологічну інформацію, що описує індивідуально-психологічну своєрідність людини, і навчитися співвідносити свою індивідуальність за змістом образу ідеального професіонала, що стає можливим завдяки розвитку самодіагностики, самопізнання, самотворчості в різних видах навчальних занять, побудованих за принципами методів активного навчання.

2. «Я - учень як суб'єкт освіти», професійне збагачення майбутнього фахівця відбувається шляхом присвоєння соціально-психологічних знань про закономірності розвитку учня, комунікативного, інтерактивного і соціально-перцептивного рівня взаємодії в педагогічному процесі. Найбільш ефективним способом формування аналізованого блоку є розширене залучення соціально-психологічного тренінгу як форми організації навчальної діяльності при реалізації освітньої програми в педагогічному вузі.

3. «Я – навчальний предмет». На рівні цього блоку розвиток відбувається шляхом збагачення когнітивної сфери вчителя способами вирішення творчих професійних завдань. У процесі професійної підготовки фахівця розвиток цього блоку досягається завдяки насиченню змісту освіти творчими завданнями психолого-методичного характеру, в яких інтегрується знання психологічних закономірностей пізнання і методика викладання конкретного предмета[2].

Психологічна компетентність є однією з основних складових педагогічної діяльності, а також входить у структуру загальних педагогічних здібностей. Випускник педагогічного вузу повинен володіти таким рівнем психологічної компетентності, який забезпечував би побудову педагогічної взаємодії, що реалізує не тільки передачу певного змісту від учителя до учня, але і їх спільне особистісне зростання і розвиток.

Література

1. Кажарська О. М. Теоретична модель основних компонентів психологічної підготовки молодого вчителя в системі післядипломної освіти / О. М. Кажарська // Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України; за ред. С. Д. Максименка. – Т. X, Ч. 3. – К., 2008. – С. 193–203.

2. Саврасова-В'юн Т. О. Зміст і структура професійно-психологічної компетентності майбутніх педагогів /Т.О. Саврасова-В'юн //Освітологічний дискурс . –2015. –№2. –С.241-252

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>